

SAHA TÜRKÇESİNDE OĞUZCA UNSURLAR

Araş. Gör. Doğan ÇOLAK*

Özet

Saha Türkçesi, Ana Türkçeden erken dönemde ayrılan lehçelerden biridir. Bünyesinde eski Türkçeye has çeşitli özellikler bulundurmaktadır. Bunun yanı sıra Saha Türkçesi, çeşitli araştırmacılar tarafından Oğuzca olduğu belirtilen unsurları da içerisinde barındırmaktadır. Saha Türkçesi ile Oğuz grubu lehçeleri arasında bugün ciddi bir mesafe farkı vardır. Bu mesafe geçmişte de -bugünkü kadar olmasa bile- pek farklı değildi. Bu durum karşılıklı münasebetleri kısıtladığı gibi her iki grup arasındaki dil ilişkilerini zora sokmaktadır. Buradan hareketle, Saha Türkçesinde tespit edilen Oğuzca unsurların, Eski Türkçeden Saha Türkçesine yadigâr olduğunu düşünülmektedir. Bu çalışmada, daha önceki araştırmalarda Oğuzca olarak belirtilen unsurların Saha Türkçesindeki durumu tespit edilmeye çalışıldı. Daha önceki çalışmalarda Oğuzca olarak belirtilen “gece, bulmak, yoğurt, û, ürün, el, kızlee-, de-, yağ, inek” kelimelerinin Saha Türkçesi söz varlığındaki karşılıkları, diğer Türk lehçelerindeki karşılıkları ile birlikte verilmiştir. Bu kelimelerin haricinde, Ahmet B. Ercilasun ve Ziyat Akkoyunlu’nun **Kâşgarlı Mahmud Dîvânu Lugâti’t-Türk**, Robert Dankoff ve James Kelly’in **Compendium of The TurkicDialects, (Dîwân Luyât at-Türk)** ve Akartürk Karahan’ın *Dîvânu Lugâti’t-Türk’e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi* isimli eserde, Dîvânu Lugâti’t-Türk’te tespit edilen yaklaşık 350 Oğuzca kelimenin Saha Türkçesinde yer alıp almadığı Saha Türkçesine ait Edouard Pekarskiy’in **Yakut Dili Sözlüğü**, P. A. Sleptsov’un **Yakutsko - Russkiy Slovar** ve Sahaca - Sahaca olarak hazırlanmış ve /s/ sesine kadar 8 cildi yayınlanmış olan **Saxa Tıln Bihaarulaax Ulaxan Tılcıta** isimli sözlükleri taranarak tespit edilmeye çalışıldı. Çalışmada söz varlığı incelemelerinin yanı sıra ses ve şekil bilgisi unsurları da incelendi. Bu kısımda asli uzun ünlülerin, t- > d- ve k- > g- seslerinin durumu ve duyulan geçmiş zaman eki -mıŝ (> Saha Türkçesi -BIŝ)’ın Saha Türkçesindeki durumları ele alındı. Çalışmanın sonuç bölümünde ise Saha Türkçesindeki Oğuzca olan ve olmayan unsurlara göre genel bir değerlendirme yapıldı

Anahtar Kelimeler: Saha Türkçesi, Oğuz Türkçesi, Söz Varlığı, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi

* Araş. Gör., Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü
dogan_colak@hotmail.com

ELEMENTS OF OGHUZ LANGUAGE IN SAKHA LANGUAGE

Abstract

Sakha Language is one of the dialects, which was separated from Proto-Turkic Language in very early ages. In addition to this, it contains some elements that were defined as elements of Oghuz Language by some researchers. Today, there is a significant distance difference between Sakha Language and the dialects of Oghuz Language. This distance was not different in the past – although it was less than it is today –. Such a condition limits the mutual interaction as well as it complicates the language relations between two groups. From this point of view, it is thought that elements of Oghuz Language found in Sakha Language have survived from old Turkish. In this study, the situation of elements in Sakha Language, which were identified as elements of Oghuz Language in the previous studies, has been attempted to be identified. In these studies, the words identified as the elements of Oghuz Language such as “night, find, yogurt, uu (sleep), ürüñ (white), hand, hide, tell, fat, cow” and their equivalents in Sakha Language are given with their equivalents in other Turkish dialects. Apart from these words, in Ahmet B. Ercilasun ve Ziyat Akkoyunlu’s **Kâşgarlı Mahmud Dîvânu Lugâti’t-Türk**, Robert Dankoff and James Kelly’s **Compendium of The TurkicDialects, (Dîwân Luyât at-Türk)** and Akartürk Karahan’s work named *Dîvânu Luğâti’t-Türk’e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi*, it is analysed whether Oghuz words, found in *Dîvânu Luğâti’t-Türk*, exist in Sakha Language or not, through scanning Edouard Pekarskiy’s **Sakha Language Dictionary**, P. A. Sleptsov’s **Yakutsko-Russkiy Slovar**, and the dictionary published as Sakha-Sakha named **Saxa Tılın Bihaarulaax Ulaxan Tılcıta**, 8 volumes – until /s/ voice – of which have been published up to now. In the study, beside the vocabulary analyses, elements of phonetics and morphology are also analysed. In this part, the situation of primary long vowels; the situation of t- > d- and k- > g- sounds; and the situation of the heard past tense suffix, -mıŝ (>Sakha Language -Bıt) in Sakha Language are dealt with and analysed. In the conclusion part of the study, a general evaluation is carried out with the elements existed in Sakha Language in accordance with whether they are a part of Oghuz Language or not.

Keywords: Sakha Language, Oghuz Language, Vocabulary, Phonetics, Morphology

Oğuzca üzerine yapılan çalışmalar ilk olarak Oğuzcanın Eski Türkçedeki görünüşlerinin tespiti üzerine yapılmıştır. Zeynep Korkmaz ve Gürer Gülsevin'in Eski Türkçede Oğuzca unsurları tespit ettiği çalışmaları bu konudaki temel çalışmalardır.¹ Bu çalışmaların yanı sıra, Oğuz grubundan olmayan Türk lehçeleri ve bu lehçelere ait eserler üzerinde Oğuzca unsurların incelendiği çalışmalar da yapılmıştır². Bu çalışmada

¹ Gürer Gülsevin, "Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler", *Kardeş Ağzlar*, 7. Sayı, Ankara, 1998, s. 12-18

_____, "Oğuzca Olmayan Türk Lehçelerindeki Oğuzca Unsurlar ve Bunlara Teorik Bir Yaklaşım", *Turkish Studies*, Volume 5/1, Winter 2010

_____, "Divanu Lugati't-Türk'ten Hareketle XI. Yüzyılda Oğuzca", *Doğumunun 1000. Yılında Kâşgarlı Mahmud ve Divanu Lugati't-Türk Uluslararası Bilgi göleni*, Türk Dil Kurumu - Çin Merkezi Milletler Üniversitesi, Pekin - Çin, 24-26 Kasım 2008.

_____, "Divanu Lügati't-Türkteki Oğuzca Özelliklere Karşılaştırmalı Bir Bakış", *Doğumunun 1000. Yılında Kaşgarlı Mahmut ve Eseri Sempozyumu*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 5-7 Eylül 2008.

_____, "Oğuzca Olmayan Tarihî Metinlerde Oğuzca Unsurlar ve Nehcü'l-Feradis Örneği", *46th Meeting of Permanent International Altaistic Conference*, Ankara, 22-27 Haziran 2003. (Basılmış şekli: Uluslararası Sürekli Altayistik Konferansı Bildirileri, Altay Dünyasında Gündelik Hayat, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007, s.163-175).

Zeynep Korkmaz, "Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler", *Birinci Türk Dili Bilimsel Kurultayı*, 1972 (Ankara 1975), s. 433-446

_____, "Kaşgarlı Mahmud ve Oğuz Türkçesi", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C.1, Ankara: TDK Yay. 241-253. (1995a).

_____, "Oğuz Türkçesinin Tarihî Gelişme Süreçleri ve Divanu Lugati't-Türk", *Türk Dili*, 570: 459-470, (1999).

_____, "XI.-XIII. Yüzyıllar Arasında Oğuzca", *TDAY-Belleten*, s. 41-48 (1973-4).

² Konu ile ilgili çalışmaların bazıları şunlardır:

Neşe Erenoğlu, "Kumuk Türkçesinde Oğuzca Unsurlar", *Turkish Studies*, Volume 5/1, Winter, 2010

Gürer Gülsevin, "Oğuzca Olmayan Türk Lehçelerindeki Oğuzca Unsurlar ve Bunlara Teorik Bir Yaklaşım", *Turkish Studies*, Volume 5/1, Winter 2010

_____, "Çuvaşça ve Oğuzca Arasındaki Koşutluklar", *Ahmet B. Ercilasun Armağanı*, Ed. Prof. Dr. Ekrem Arıkoğlu, Ankara: Akçağ Yay., 2008, s.262-278

_____, "Divanu Lugati't-Türk'ten Hareketle XI. Yüzyılda Oğuzca", *Doğumunun 1000. Yılında Kâşgarlı Mahmud ve Divanu Lugati't-Türk Uluslararası Bilgi Şöleni*, Türk Dil Kurumu - Çin Merkezi Milletler Üniversitesi, Pekin - Çin, 24-26 Kasım 2008.

_____, "Divanu Lügati't-Türkteki Oğuzca Özelliklere Karşılaştırmalı Bir Bakış", *Doğumunun 1000. Yılında Kaşgarlı Mahmut ve Eseri Sempozyumu*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 5-7 Eylül 2008.

_____, "Kırım Bölgesi Türk Dialektlerinde Oğuzca Unsurlar", *Kırım Halklarının Kültürü Konferansı, Kırım-Ukrayna*, 14-19 Eylül 2007 (Svyatını i Problemi Sohraneniya Etnokul'turi Krimskih Karaimov Karayev, Materialı Naučno-Praktičeskoy Konferentsii (Simferopol-Yevpatoriya-Cuft Kale 14-16 Sentyabrya 2007 g.), Simferopol 2008, s. 61-67.

_____, "Yusuf Has Hacib'in Dilinde Oğuzca Unsurlar", *Günümüz Dünyasında Yusuf Has Hacip ve Fikirleri-II*, Elaralık Atatürk - Alatoo Üniversitesi, Bişkek - Kırgızistan, 8-9 Haziran 2006. (Basılmış şekli: Bildiriler Kitabı, Bişkek 2006, s.39-55).

_____, "Eski Türk Yazı Dilinde Oğuz Lehçesinin Ses, Şekil ve Sözvarlığı Unsurları", *Amancolovskie Çiteniya*, Öskemen - Kazakistan, 7-8 Ekim 2004, (Basılmış şekli: "Materialı - Amanjolvskiye Çiteniya-2004", Öskemen 2004, p.119-125).

_____, "Oğuzca Olmayan Tarihî Metinlerde Oğuzca Unsurlar ve Nehcü'l-Feradis Örneği", *46th Meeting of Permanent International Altaistic Conference*, Ankara, 22-27 Haziran 2003. (Basılmış şekli: Uluslararası Sürekli Altayistik Konferansı Bildirileri, Altay Dünyasında Gündelik Hayat, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007, s.163-175).

_____, "Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtilere Eklemeler", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. IV, Sayı I, Afyon Haziran 2002, s. 37-49.

Mehmet Hazar, "Çağatay Türkçesinde Oğuzca Özellikler ve Benzerlikler", *JASSS*, Volume 4, Issue 1, p. 31-63, Summer 2011

Selma Gülsevin, "Karay Türkçesinde Oğuzca Unsurlar", *Turkish Studies*

daha önceden çeşitli araştırmalarda Oğuzca olarak belirlenmiş unsurların Saha Türkçesindeki durumları ele alınacaktır.

Saha Türkçesi, asli uzun ünlüleri koruyan ender lehçelerden olması, bünyesinde Moğolca ve Tunguzca gibi dillere ait yabancı birçok unsur bulundurması, ünlü sisteminde diftonglu şekillerin yer alması, Eski Türkçeye ait bazı özellikleri koruyor olması gibi nedenlerle Türk lehçeleri arasında özel bir yere sahip olan birkaç lehçeden biridir.

Oğuzca ile Saha Türkçesi arasında birbirinden çok farklı lehçelerdir. Buna rağmen Saha Türkçesinde Oğuzcaya ait olduğu belirlenen bazı unsurların varlığı tespit edilebilmektedir. Saha Türkçesindeki bu unsurlara, yeri geldikçe çeşitli araştırmacılar tarafından değinilmiş ama bütün olarak ele alınıp incelenmemiştir.

Lehçe Tasniflerinde Saha Türkçesi ve Oğuz Grubu Türk Lehçelerinin Yeri

Konuya geçmeden önce bugüne kadar yapılan lehçe tasniflerinde söz konusu lehçelerin konularını incelemek yerinde olacaktır:

Radloff, tasnifinde Saha Türkçesine yer vermemiş; Oğuz grubu lehçeleri ise “Güney Lehçeleri” başlığı altında ele almıştır (1. Türkmen; 2. Azerbaycan; 3. Kafkasya diyalektleri (Karaçay-Malkar, Kumuk); 4. Anadolu diyalektleri (Hüdavendigâr-Bursa, Karaman); 5. Kırım diyalekti (Karaim);6. Osmanlı diyalekti). **Korş**, Saha Türkçesini “Karışık grup”un “b” kolunda Çuvaş Türkçesi ile beraber; Oğuz grubu lehçelerini ise “Batı Grubu”nda sınıflandırmıştır (Türkmen, Azerbaycan, Kafkasya, Anadolu, Kırım [Karaim diyalekti], Osmanlı). **Ramstedt**, Saha Türkçesini Çavuşça gibi ayrı bir Türk lehçesi olarak ele almış; Oğuz grubu lehçeleri “V Güney Grubu”nda değerlendirmiştir (1. Türkmen [Türkmenistan, Stavropol]; 2. Türk veya Osmanlı). **Samoyloviç**, Saha Türkçesini d- grubunun (Uygur ya da Kuzey-Doğu) “t- alt başlığı” içerisinde vermiş; Oğuz grubu lehçeleri “ol- grubu (Türkmen-Güneybatı)” başlığı altında sınıflandırmıştır: (1. Hive Cumhuriyeti ahalisi; 2. Buhara Cumhuriyeti ahalisi; 3. Afganistan Türkistanı;

M. Selda Karaslar, “Divanu Lugati’t-Türk’teki Oğuzca Eşya Adlarına Bir Bakış”, *Turkish Studies*, Volume 5/1, Winter, 2010, s. 508-524

M. Selda Karaslar, “Tarihsel Oğuz İsim Sözcüklerinin Kazak Türkçesindeki Görünümü”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.4. Sayı: 19, Güz, 2011, s. 90-99

M. Selda Karaslar, “Divanu Lugati’t-Türk’teki Oğuzca Eylemlerin Eski Kıpçak Türkçesindeki Görünümü”, *JASSS*, Volume 5, Issue 4, p. 121-132, August 2012

Şimsetdin Abdinazimov, “Berdak 170 Yaşında: Berdak’ın Eserlerindeki Oğuzca Kelimeler Üzerine Notlar”, *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* Sayı 7 (Bahar 1999) (Çev. Timur Kocaoğlu)

Mustafa Yıldız ve Gökhan Ölker, “Divanu Lugati’t-Türk’teki Oğuzca Kelimelerin Dede Korkut Hikayelerindeki Durumu”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 26, 1-21.

Mustafa Yıldız, “Nogay Türkçesinin Söz Varlığındaki Divanü Ligati’t-Türk Kaynaklı Oğuzca Kelimeler”, *Turkish Studies*, Volume 4/3, Spring 2009, s. 2323-2337

Bilal Aktan, “Mu’înü’l-Mürîd’de Oğuzca Ses ve Şekil Özellikleri”, *DPUJSS NUMBER 32, VOL. II, APRIL 2012*

L. S. Levitskaya, “Çuvaş Türkçesinde Oğuz Türkçesi Unsurları Var mı?” *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C.8. Sayı:1, S. 251-255, İzmir, 2005

Mehmet Kara, “Mahtumkulu’nun Şiirlerinde Çağatayca ve Oğuzca Unsurlar”, *Bilig*, sayı: 7, Güz, s. 131-134, 1998

Zeki Kaymaz, “Çağatay Türkçesindeki Oğuzca Unsurlar Üzerine”, *C. Amanjolov Okuvları- 2004 Attı Halkaralık Gıllmi-Praktikalik Konferentsiyanın Materialları*, Öskemen 2004

_____ “Hoca Ahmet Yesevî’nin Hikmetlerindeki Oğuz Türkçesi Unsurları”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 139: 155-162 (2002).

4. Türkmenistan Cumhuriyeti; 5. İran (Azerbaycan, Esterabad, Horasan); 6. Azerbaycan Cumhuriyeti; 7. Ermenistan cumhuriyeti Türkleri; 8. Gürcistan Cumhuriyeti Türkleri; 9. Anadolu Türkleri; 10. Suriye Türkleri (Kuzey kısmı); 11. İstanbul ve civarı; 12. Balkan yarımadası; 13. Besarabya; 14. Kırım (Güney sahili); 15. Stavropol-Astrahan Türkmenleri). **Ligeti**, Ramstedt'in tasnifine benzer bir şekilde Saha Türkçesini Çuvaş Türkçesi gibi ayrı bir Türk lehçesi olarak ele almış; Oğuz grubu lehçeleri ise "Uz (Oğuz) dilleri" başlığı altına dahil etmiştir (1. Azerbaycan; 2. Kırım; 3. Türk (Osmanlı); 4-Türkmen). **Räsänen**, Saha Türkçesini ayrı bir başlık altında müstakil olarak; Oğuz grubu Türk lehçelerini "Güney-Batı Grubu"nda değerlendirmiştir (Türkmen, Azerbaycan, Osmanlı, Gagauz). **Baskakov**, Doğu ve Batı Hun diye iki ana başlığa ayırdığı tasnif denemesinde, Saha Türkçesini "Doğu Hun" grubu ana başlığının "Uygur" kolunun "Yakut alt grubu" başlığı içerisinde; Oğuz grubu lehçeleri de "Batı Hun" grubunun ana başlığının "Oğuz grubu" alt başlığında ele almıştır (1. Oğuz-Türkmen alt grubu [Türkmen, Stavropol Türkmencesi]; 2. Oğuz-Bulgar alt grubu [Gagauz]; 3-Oğuz-Selçuk alt grubu [Türkiye Türkçesi, Azerice]). Türk dilini, Türk Lehçe Grupları ve Türk Şive Grupları olarak ikiye ayıran **R. R. Arat**, Saha Türkçesini "Türk Lehçe Grupları"nda, "II. t- grubu" içerisinde müstakil olarak; Oğuz grubu lehçeleri "Türk Şive Grupları"nda, "VI. dağlı-grubu" başlığı içerisinde değerlendirmiştir. **J. Benzing** ve **K. H. Menges** Türk lehçelerini fonetik ve gramer özelliklerine göre 5 ana gruba ayırmıştır. Saha Türkçesini "Kuzey Türkçesi" grubunda "Kuzey Sibirya grubu" alt başlığında; Oğuz grubu Türk lehçelerini "Güney Türkçesi (Oğuz grubu)" içerisinde tasnife tabi tutmuştur (1. Osmanlıca [Türkiye Türkçesi, Anadolu ve Rumeli şiveleri, Gagauzca]; 2. Azerice (Azerbaycan cumhuriyeti ve Kuzey-batı İran); 3. Türkmence). **Poppe**, Saha Türkçesini tek başına sınıflandırırken Oğuz grubu lehçeleri "Türkmen" başlığı altında ele almıştır. **Doerfer** Saha Türkçesini müstakil olarak; Oğuz grubu lehçeleri de "Güney-Batı veya Oğuz Grubu" adı altında tasnife tabi tutmuştur. **Tekin**, Saha Türkçesini "atah" grubunda; Oğuz grubu lehçelerini "dağlı grubu" içerisinde 4 alt başlığa ayırarak incelemiştir (1. kâl- alt grubu: Özbekçenin Harezmi-Oğuz diyalektleri; 2. āâl- alt grubu: Türkmence; 3. āâl- alt grubu: Azerî Türkçesi veya Azerbaycanı; 4. kal- alt grubu: a. ev bölümü: Türkçe veya Türkiye Türkçesi; b. yev bölümü: Gagauzca). **Schönig**, Saha Türkçesini "Kıyı Dilleri" ana başlığının "Yaygın Türkçe Dışı Türk Dilleri" alt başlığının "Lena Grubu Türk Dilleri" ismi altında; Oğuz grubu lehçelerini ise "Merkezi Türkçe" adı altında "Oğuzca" alt başlığı içerisinde ele almıştır (Batı Oğuzcası: Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi; Doğu Oğuzcası: Türkmen Türkçesi) (Schönig 2013; Tekin 1989; Tavkul 2003; Kirişçiöglü 1999).

Çeşitli kriterlerle Türk lehçelerini tasnif eden ilim adamlarının Saha Türkçesi ile Oğuz grubu lehçelerini farklı gruplarda ele aldıkları görülür. Tasniflerdeki bu durum Saha Türkçesi ile Oğuzcanın (ve Oğuz grubu lehçelerinin) birbirlerinden oldukça farklı ve uzak olduğuna delildir.

Saha Türkçesi ile Oğuz grubu lehçeleri arasında bugün ciddi bir mesafe farkı vardır. Bu mesafe geçmişte de -bugünkü kadar olmasa bile- pek farklı değildi. Bu durum karşılıklı münasebetleri kısıtladığı gibi her iki grup arasındaki dil ilişkilerini de zora sokmaktadır. Buradan hareketle, Saha Türkçesinde tespit edilen Oğuzca unsurların, umumiyetle, Eski Türkçeden Saha Türkçesine yadigâr olduğu düşünülmektedir.

Çeşitli araştırmacılar tarafından Eski Oğuz Türkçesine ve çağdaş Oğuz lehçelerine ait olduğu tespit edilen ses bilgisi, şekil bilgisi ve söz varlığı unsurları, bu makalede verilen malzemedен çok daha fazladır. Bu çalışmada söz konusu unsurlardan sadece Saha Türkçesinde yer alanlardan bahsedilecektir.

Çalışmada, Saha Türkçesindeki Oğuzca unsurlar sözvarlığındaki Oğuzca unsurlar, ses bilgisindeki Oğuzca unsurlar ve şekil bilgisindeki Oğuzca unsurlar olmak üzere üç başlık altında incelenecektir.

Söz Varlığındaki Oğuzca Unsurlar

Akartürk Karahan'ın **Divanu Luğati't Türk'e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi**, Ahmet B. Ercilasun ve Ziyat Akkoyunlu'nun **Kâşgarlı Mahmud Dîvânı Luğati't-Türk ve Robert Dankoff ve James Kelly'in Compendium of The Turkic Dialects, (Dîwân Luyât at-Türk)** isimli eserlerinden taranıp tespit edilen Oğuzca kelimelerden Saha Türkçesinde bulunanlar şunlardır:

1. DLT'de **keçe** “gece” (Ercilasun ve Akkoyunlu 2014 s.697) > S.T. **kiehe** “gece; akşam” (YDS 1945 s. 519)

Oğuz grubu haricindeki lehçelerde “akşam; gece” anlamlarında *tün* kelimesi yer almaktadır. Özbek ve Uygur Türkçelerinde ise *keçe* ve *tün* kelimeleri birlikte görülmektedir. Saha Türkçesinde de *tüün* “gece” ve *kiehe* “gece; akşam” kelimeleri birlikte kullanılmaktadır.

Türkiye T. “gece”; Azerbaycan T. “gecä”; Gagauz T. “gece”; Türkmen T. “giice”; Kazak T. ”tün”; Kırgız T. “tün”; Tatar T. “tön”; Başkurt T. “tön”; Özbek T. “tün/keçä”; Uygur T. “keçä / tün” (TLS).

2. DLT **aşat-** “yemek yedirmek” (Karahan 2013 s. 274) > S.T. **ahat-** “yemek verdirmek, doyurmak” (YDS 1945 s. 36; STBUT I s. 99)

DLT'de “Türklerin çoğunun hanlarının ve büyüklerinin yemeklerinde kullandığı, Oğuzların ise *ol maña aş aşattı* “o bana yemek yedirdi” örneğinde olduğu gibi her yemek için böyle söyledikleri kayıtlıdır. Oğuzların söyleyişi kurala daha uygun olarak tanımlanmaktadır” (Karahan 2013 s. 274). Saha Türkçesinde bu kelime -ş- sesinin önce -s- 'ye ardından da -h- 'ye gelişmesiyle *ahat-* biçimini almıştır. -ş- > -h- gelişmesine örnek olarak şunlar gösterilebilir: *kışı>kihi*, *dişi>tıhu*, *kışın>kıhın*, *işit>ihit-*, *kaşı->kıhıy-* gibi (Kirişcioğlu 1999 s. 38).

Karahan bu kelimenin Kırgız Türkçesinde “aşat-”; Karay Türkçesinde “aşat-“; Tatar Türkçesinde “aşât-“; Kumuk Türkçesinde “aşat-“; Başkurt Türkçesinde “aşât-“; Özbek Türkçesinde “aşât-“ şeklinde bulunduğunu tespit etmiştir (Karahan 2013 s. 275).

3. DLT **borsuk** “porsuk” (Karahan 2013 s. 312; Dankoff-Kelly 1985 s. 625) > S.T. **Barsuk** “porsuk” (YDS 1945 64) (STBUT II 58)

DLT'de Türklerin *borsmuk* biçimindeki şekle karşılık olarak Oğuzların söz içindeki -m- sesini düşürerek borsuk şeklini kullandıkları kaydedilmiştir (Karahan 2013 312). Saha Türkçesinde *barsuk* olarak geçen bu kelime diğer lehçelerde de benzer şekildedir.

Türkiye T. “porsuk”; Azerbaycan T. “porsug”; Türkmen T. “torsuk”; Kazak T. “Borsık”; Kırgız T. “kaşkulak”; Tatar T. “bursık”; Başkurt T. “burhık”; Özbek T. “borsuk”; Uygur T. “borsuk” (TLS).

4. DLT **eze** “büyük kız kardeş” (Karahan 2013 378) > S.T. **eci** “genellikle yaşça büyük olan; abla, dayının kızı, hala, teyze” (YDS 1945 274)

Anadolu ağızlarında bugün teyze veya hala yerine sıkça kullanılmaktadır. Bu kelime bugün Kırgız T. “ece”; Kazak T. “apa”; Tatar T. “Apa”; Başkurt T. “Apa”; Özbek T. “Ápá”; Altay T. “ece”; Teleüt Ağzında “eye” olarak karşımıza çıkmaktadır (Karahana 2013 s. 378 ve TLS).

5. DLT töön- “(geri) dönmek” (Karahana 2013 s. 551) > S.T. **tönün-** “(geri) dönmek” (YDS 1945 IX s. 321)

“ol äviñä tööndi ‘o evine döndü’ örnek cümlesinde Oğuz kaydında gösterilen *töön-* ile aynı anlamda Hakaniye Türkçesi genel söz varlığında *kadıt-* ve Yağma, Tuhsı, Oğuz, Uygur lehçelerinde *kayıt-* biçimi bulunmaktadır. Modern sahada *kayıt-*’ın aksine *töön-* sadece Oğuz lehçelerinde tanıklanmaktadır” (Karahana 2013 s. 551).

Türkiye T. “dönmek”; Azerbaycan T. “dönmäk”; Türkmen T. “döönmek”; Kazak T. “kaytuv”; Kırgız T. “kaytuu”; Tatar T. “kaytu”; Başkurt T. “kaytiv”; Özbek T. “kaytmák”; Uygur T. “kaytmak” (TLS).

6. DLT am “kadınlık organı” (Karahana 2013 s. 262). > S.T. **abas** [am+aç] (YDS 1945 s. 14).

DLT’de bir yerde Oğuz başka bir yerde ise Oğuz ve Kıpçak olarak vermiştir (Karahana 2013 262). Pekarskiy *abas*’ın *am*’dan türediğini belirmiş ve “kadının çocuk doğurma uzvu; mehbil, kadın vücudunun gizli yeri” anlamını vermiştir (YDS 1945 s. 14).

Karahana bu kelimenin Kırım Türkçesinde *am*; Altay Türkçesinde *am*; Halaç Türkçesinde *ha:m* olarak yaşadığını tespit etmiştir (Karahana 2013 s. 263).

7. DLT sok- (Karahana 2013 s. 595; Dankoff-Kelly 1985 s. 273) > S.T. **uk-** (YRS 1972 s. 432)

Bu kelime Saha Türkçesinin karakteristik özelliklerinden biri olan kelime başı *s-* sesinin düşmesi ve *-o-* sesinin daralarak *-u-*’ya gelişmesi neticesinde *uk-* biçimini almıştır. Kelimenin diğer lehçelerdeki görünümü şöyledir:

Türkiye T. “sokmak”; Azerbaycan T. “sohmag”; Türkmen T. “sokmak”; Kazak T. “suğuv”; Kırgız T. “kirgizüü/tıguu/saluu”; Tatar T. “kirtü/tığu”; Başkurt T. “kiritiv/tıgıv”; Özbek T. “sokmák/tıkmák”; Uygur T. “tıkmak/kirgüzümäk” (TLS).

Konuyla ilgili çalışmaları olan araştırmacılar tarafından Oğuzca olduğu belirtilen kelimelerden Saha Türkçesinde bulunduğunu tespit ettiğimiz kelimeler ise şunlardır:

8. Oğuzca yoğurt // S.T. suorat “yoğurt” (YRS 1972 s. 343)

Gürer Gülsevin, *yoğurt* kelimesini Oğuzca; *katık* kelimesinin ise Oğuzca olmadığını belirtmiştir (Gülsevin 2010 s. 70). Lehçelerdeki kullanımı oldukça karışık olan bu kelime, Saha Türkçesinde, ses değişimine uğrayarak *suorat* (y->s; -ogu->-uo-) şeklinde karşımıza çıkar. Diğer lehçelerdeki durum şu şekildedir:

Türkiye T. “yoğurt”; Azerbaycan T. “gatıg/yoğurt”; Türkmen T. “gatık”; Kazak T. “ayran/katık”; Kırgız T. “ayran”; Tatar T. “yoğirt/katık”; Başkurt T. “yoğort/katık”; Özbek T. “katık”; Uygur T. “ketik” (TLS).

9. Oğuzca bul- // S.T. bul- (YDS 1945 s. 131; STBUT II s. 120)

Gülsevin, *Köktürk Bengü Taşlarındaki Oğuzca Özellikler* isimli çalışmasında *bul-* kelimesinin Oğuzca; *tap-* kelimesinin ise diğer lehçelerde kullanılan şekil olduğunu belirtmiştir (Gülsevin 1998 s. 17). Saha Türkçesinde Oğuzca şekil olan *bul-* kelimesi kullanılmaktadır.³ Lehçelerdeki durum şu şekildedir:

Türkiye T. “bulmak”; Azerbaycan T. “tapmag/bulmaq”; Türkmen T. “tapmak”; Kazak T. “tabuv”; Kırgız T. “tabuu”; Tatar T. “tabu”; Başkurt T. “tabıv”; Özbek T. “tápmaq”; Uygur T. “tapmak” (TLS).

10. Oğuzca û // S.T. û “uyku; rüya” (YDS 1945 X. s. 1)

Gülsevin, Köktürkçedeki “uyku” anlamındaki *û* kelimesinin bugün sadece Halaç Türkçesinde *û* olarak yaşadığını ve bu kelimenin başka bir lehçede yaşamadığından kelimeyi Oğuzca unsur olarak ele almanın doğru olacağını belirtmiştir (Gülsevin 1998 s. 17). Eğer başka bir lehçede yaşaması kelimenin Oğuzca unsur olarak ele alınmasını değiştirmeyecekse Saha Türkçesinde “uyku” ve “rüya” anlamlarında kullanılan *uu* kelimesi Oğuzca unsur olarak kabul edilebilir.

Türkiye T. “uyku”; Azerbaycan T. “yuğu”; Türkmen T. “uuki”; Kazak T. “uyki”; Kırgız T. “uyku”; Tatar T. “yoki”; Başkurt T. “yoko”; Özbek T. “uyğu”; Uygur T. “uyku” (TLS).

11. Oğuzca ürüñ // S.T. ürüñ “beyaz” (YDS 1945 X. s. 231)

Gülsevin, Arapça ‘beyaz’ kelimesine karşılık Köktürkçede *ürüñ* de geçtiğini; yaşayan hemen bütün lehçelerimizde, ‘beyaz’ın Türkçe karşılığı olarak *ak* kelimesi bulunduğu; Bengü taşlardaki *ürüñ* ise, *hiriñ* şeklinde Halaç Türkçesinde yaşadığını belirtmiştir (Gülsevin 1998 s. 17). Esasında bu kelime Saha Türkçesinde, Bengü taşlardaki şekliyle korunmuş ve hâlen daha kullanılmaktadır. Gülsevin’in Oğuzca olarak kabul ettiği bu şekli Saha Türkçesindeki Oğuzca unsurlardan biri olarak ele alabiliriz. Diğer lehçelerdeki durum ise şöyledir:

Türkiye T. “beyaz/ak”; Halaç T. “hiriñ”; Azerbaycan T. “ağ/beyaz”; Gagauz T. “ak”; Türkmen T. “aak”; Kazak T. “ak”; Kırgız T. “ak”; Tatar T. “ak”; Başkurt T. “ak”; Özbek T. “ak”; Uygur T. “ak” (TLS).

12. Oğuzca el // S.T. elii “el” (YDS 1945 s. 280)

Gülsevin’in Oğuzca olarak tespit ettiği bir diğer kelime ise *el*’dir. O, Oğuz grubunda yaygın olarak *el* kelimesine karşılık olarak diğer lehçelerde *kol* kelimesinin kullanıldığına dikkat çeker (Gülsevin 2010 s. 71-72). Saha Türkçesinde de Oğuz lehçeleriyle paralel olarak “el” anlamında *elii* kelimesinin kullanıldığını görüyoruz:

Türkiye T. “el”; Azerbaycan T. “el”; Türkmen T. “el”; Kazak T. “kol”; Kırgız T. “kol”; Tatar T. “kul”; Başkurt T. “kul”; Özbek T. “kol”; Uygur T. “kol/el” (TLS).

³ Saha Türkçesinde *bul-* kelimesi kullanılırken *bilmece* kelimesi için *taabırın* kelimesi kullanılmaktadır. Bu kelime için Türk lehçelerinde *bilmece/bulmaca* ve *tapmaca* kelimelerinin türevleri kullanılırken Saha Türkçesinde *bul-* fiili varken *tap-* kökünden gelen *taabırın* (*bilmece*) kelimesinin kullanılması dikkatleri çekmektedir.

13. Oğuzca kizlee- // S.T. kistee- “gizlemek” (YDS 1945 s. 528)

Gülsevin, DLT'deki verilere dayanarak, *gizlemek* fiilinin Oğuzca olan diyalektlerde, *yaşurmak* fiilinin ise Oğuzca olmayan diyalektlerde yaygın olduğunu belirtmiş ve gizlemek fiilini Oğuzca olarak nitelendirmiştir (Gülsevin 2010 s. 68).

Türkiye T. “gizle-“; Azerbaycan T. “gizlä-“; Türkmen T. “gizle-/yaşır-“; Kazak T. “jasır-/tıg“; Tatar T. “yâşir-“; Başkurt T. “yâşir-“; Kırgız T. “caşır-/kat-“; Özbek T. “yâşir-/bekit-“; Uygur T. “yoşur-/tik” (TLS).

14. Oğuzca de- // S.T. die- “demek” (YDS 1945 s. 258)

Neşe Erenoğlu *Kumuk Türkçesinde Oğuzca Unsurlar* isimli çalışmasında *de-* kelimesinin Oğuzca olduğunu; diğer lehçelerde *de-* kelimesine karşılık olarak *ayt-* kelimesi kullanıldığını belirtmiştir (Erenoğlu 2010 s. 359). Saha Türkçesinde *ayt-* fiili bulunmamakla birlikte “demek” manasında aynı kökten gelen *die-* fiili kullanılmaktadır. Diğer lehçelerdeki durum şöyledir:

Türkiye T. “de-“; Azerbaycan T. “de-“; Türkmen T. “diyi-“; Kazak T. ”de-/söyle-“; Kırgız T. “de-/ayt-/söyle-“; Tatar T. “eyt-/söyle-“; Başkurt T. “eyt-/hüyle-“; Özbek T. “de-/eyt-“; Uygur T. “de-“ (TLS).

15. Oğuzca yağ // S.T. sia “yağ, iç yağı”(YDS 1945 VIII. s. 250)

Erenoğlu'nun Oğuzca olarak verdiği kelimelerden bir diğeri de yağ kelimesidir. O, Oğuzca olmayan lehçelerde genellikle *may* kelimesinin kullanıldığını belirtmiştir (Erenoğlu 2010 s. 375). Saha Türkçesinde “yağ” kelimesi için *sia* kelimesi kullanılmaktadır. Düzenli ses değişimleri neticesinde (y->s-; -ağ > ıa) *sia* biçimine alan bu kelime “iç yağı (hayvansal yağ)” anlamındadır

Türkiye T. “yağ”; Azerbaycan T. “yağ”; Türkmen T. “yaadiğaar”; Kazak T. ”jav”; Kırgız T. “may”; Tatar T. “may”; Başkurt T. “may”; Özbek T. “yâğ”; Uygur T. “yädigar” (TLS).

16. Oğuzca inek // S.T. max “inek” (YDS 1945 s. 415)

Erenoğlu aynı çalışmasında *inek* kelimesinin Oğuzca; *sıyır* kelimesinin ise Oğuzca olmayan şekil olduğunu kaydetmiştir (Erenoğlu 2010 s. 375). Türkmen Türkçesi *sıyır* kelimesi kullanılırken diğer Oğuz lehçelerinde *inek* kelimesi kullanılır. Saha Türkçesinde de *max* kelimesi kullanıldığından bu unsur Oğuzca unsur olarak değerlendirilebilir. Diğer lehçelerdeki durum şöyledir:

Türkiye T. “inek”; Azerbaycan T. “inak”; Türkmen T. “sıyır”; Kazak T. “sıyır”; Kırgız T. “inek”; Tatar T. “sıyır”; Başkurt T. “hıyır”; Özbek T. “siğir”; Uygur T. “siyir/inek” (TLS).

Ses Bilgisindeki Oğuzca Unsurlar

1. Korkmaz, Oğuz Lehçelerinde t->d- değişmesinin, 9-12. yüzyıllar arasında yeni başladığını belirterek d-‘li şekilleri Oğuzca olarak kabul etmiştir. (Korkmaz 2010 s. 18). Oğuz lehçelerindeki bugün t->d- eğilimi görülürken diğer lehçelerde kelime başı t-‘nin korunduğu görülür. Saha Türkçesinde genel eğilim kelime başı t- sesinin korunması yönünde iken şu üç örnekte t->d- değişimine şahit olunmaktadır: te->die-, tolkun>dolgun, tiriñ>derin (Kirişcioğlu 1999 s. 38).

2. Uzun ünlülerin Oğuzca olduğu üzerine Korkmaz ve Gülsevin'in çalışmaları mevcuttur. Konu ile ilgili olarak Korkmaz:

“Köktürk ve Uygur metinlerinde uzun ünlülerin bulunduğunu bilmekteyiz. Bugün yaşayan lehçelerden Yakut, Özbek vb. lehçeler dışında, Türkmençe de uzun ve ikiz ünlüleri ile tanınmış bir Oğuz lehçesidir. Son yıllardaki araştırmalar ilk hecelerdeki ünlü uzunluklarının Eski Anadolu Türkçesinde de bulunduğunu ve bu uzunlukların, XIII, XIV. yüzyılların harekeli metinlerinde, hem hareke işaretleri hem de elif, vav, ye gibi ünlü işaretleri yazılmak suretiyle belli edildiğini ortaya koymuştur. Bu uzunlukların zamanla Türkiye Türkçesi yazı dilinde kaybolduğu, ancak, Anadolu ağızlarında yine de süregeldiği bilinmektedir. Oğuz Türkmen lehçelerindeki a:ç, a:ç- 'acıkmak', a:d, a:t 'at, isim', a:ğu 'ağı, zehir', a:l 'al, kırmızı', a:rı 'temiz', a:ş, a:z, ba:ş, i:ki, i:l, i:n 'in, oyuk, mağara', bi:r, bi:ş, be:ş, ti:ş, di:ş, ki:z, gi:z, vi:r-, ve:r-, ö:d 'ates', yo:k, yö:h, tü:n, dü:n 'gece' gibi birçok sözcüğün ilk hecelerindeki uzunlukların Eski Türkçe dönemi ile paralel olarak bugüne değin sürdürüle gelmiş olması, Eski Türkçe dönemindeki bu uzunlukların Oğuzca'yı da temsil etmekte olduğunun bir tanığıdır”(Korkmaz 1995 s. 209).

Gülsevin ise:

“Günümüzde uzun ünlüler düzenli olarak Yakut ve Türkmen Türkçelerinde saklanmıştır. Özbek Türkçesinde ise bakiyeleri vardır. Aslında, Anadolu'daki Oğuzların dilinde de uzun ünlülerin kalıntıları yaşamaktadır. Eski asli uzun ünlülerin bir kısmı Anadolu Türkçesinde kısalırken yanlarındaki ünsüzleri ötümlüleştirilmişlerdir (a:t 'isim' > ad; a:ç+ık- 'acıkmak' > acık-, gibi). Hatta, Anadolu'da asli uzun ünlüleri bulduran ağızlar dahi mevcuttur. 1980 yılında yayınlanan Halaç Türkçesinin sözlüğü, asli ünlü uzunluklarının çok düzenli bir şekilde bu lehçede de korunduğunu göstermiştir (Eç 'aç, tok olmayan'; hEaz- 'azmak, yoldan çıkmak' tEaş 'taş'). Arkaik özellikleri muhafaza etmiş bulunan Halaç Türkçesi de bir Oğuz lehçesidir. O halde, Köktürkçedeki uzun ünlülerin, gerçekten Oğuzca bir unsur olduğu, Halaççanın işlenmesi ile daha da kesinlik kazanmıştır” (Gülsevin 1998 s. 17).

diyerek asli uzun ünlülerin Oğuzca unsur olduğunu ifade etmişlerdir. Korkmaz ve Gülsevin'in bu referanslarından hareketle, Saha Türkçesindeki ünlü uzunluklarını Oğuzca unsur olarak ele alınabilir. Fatih Kirişçioğlu, Ana Türkçedeki uzun ünlülerin Saha Türkçesinde korunduğunu kaydettikten sonra şu örnekleri vermiştir:

Ana T. kaan > Sh. T. xaan “kan”, Ana T. aaç > Sh. T. aas “aç-“, Ana T. ıd- > Sh. T. ııt- “gönder-“, Ana T. biir > Sh. T. biir “bir”, Ana T. tiş > Sh. T. tiis “diş”, Ana T. suun- > Sh. T. uun- “sun-“ vb. (Kirişçioğlu 1999 s. 23-23).

3. Ahmet Bican Eçilasun, **Türk Dili Tarihi** isimli eserinde Eski Oğuz Türkçesinin ses özellikleri arasında birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan kalın ve ince g erimesinden bahsetmiştir: *ölü<ölüg, diri<tirig, kaygılı<kadgulg, başlı<başlıg, kamu<kamug* (Eçilasun 2004 s.457). Bugün kelime sonundaki bu -g sesinin Oğuzca olmayan lehçelerin bir kısmında çeşitli şekillerde karşımıza çıktığını görüyoruz: Kazak T. *ölik* “ölü”, Kırgız T. *ölük* “ölü”, *tiruu/tirik* “diri”; Özbek T. *ölük* “ölü”, *tiri* “diri”; Uygur T. *ölük* “ölü”, *tiri* “diri” gibi (TLS). Saha Türkçesinde ise bu

sesin düştüğü görülür: *kıdığ > kıttı*, *sağ- > ia-*, *tağ > tıa* "orman" *yağ > sıa*, *ısığ > itii*, *elig > ilii*, *içig > ihii* (Kirişçioğlu 1999 s. 38). Bu özellik de Saha Türkçesindeki bir diğer Oğuzca ses unsuru olarak ele alınabilir.

4. Erciasun, aynı çalışmasında ikinci ve daha sonraki hecelerin başında bulunan ince ve kalın g'lerin de eridiğini belirtmiştir: *alan<alga*, *viren<birgen*, *ala<alga(y)*, *bile<bilge(y)*, *yola<yolga*, *eyü<edgü*, *emek<emgek* (Ercilasun 2004 457). Oğuzcadaki bu özellik Saha Türkçesinde de görülmektedir: *ağıl > ial* "komşu", *ağız > uos* "dudak", *oğul > uol*, *ağrığ > ıarı* "hasta", *öğür > uor* "hırsız", *bağır > bıar*; *tizgin > tehiin*, *belgü > belie* "damga", *böğür > böür* (Kirişçioğlu 1999 s. 38).

Şekil Bilgisindeki Oğuzca Unsurlar

1. Zeki Kaymaz *Çağatay Türkçesindeki Oğuzca Unsurlar Üzerine* isimli çalışmasında duyulan geçmiş zaman ve sıfat-fiil eki -mİş'in Oğuzca olduğunu belirtmiştir (Kaymaz 2004 s. 206). Oğuz grubu dışında kalan lehçelerde bu eki -GAN karşılamaktadır. Saha Türkçesinde duyulan geçmiş zaman ve sıfat-fiil eki olarak -mİş'tan gelişmiş olan -Bİt (Ünlü, ikiz ünlü ve -l, -r, -y ile biten fiillerden sonra -bit, -bit, -but, -büt; sedasızlardan sonra -pıt, -pit, -put, -put; nazallardan sonra -mıt, -mit, -mut, -müt) eki kullanılmaktadır (Kirişçioğlu 1999 s. 96-97). *Aspıtım* "açmışım", *siebitin* "yemişsin", *mimmit* "binmiş".

2. Gülsevin geçmiş zaman sıfat-fiil eki olan -Duk'un Oğuzca olduğunu belirtmiş ve konu ile ilgili şunları kaydetmiştir: "Geçmiş zaman sıfat-fiil eki olarak günümüz lehçelerinde -GAN (> -An), -mİş ve -DUK kullanılabilir. -DUK eki, Oğuz lehçelerinin karakteristik sıfat-fiil ekidir. -GAN ise, Oğuzca olmayan lehçelerde görülür. Oğuz lehçesi olan Türkmencede de Oğuzca olmayan bir unsur olarak -GAN ekinin devamı olan -An şekli yaygındır" (Gülsevin 2010 s. 62). Saha Türkçesinde bu üç eki de bulmak mümkündür. -DUK eki ise karşımıza -LAX biçiminde çıkar. Fatih Kirişçioğlu, Saha (Yakut) Türkçesi Grameri isimli eserinde -LAX sıfat-fiil ekinin -DUK sıfat-fiil ekinden geliştiğini kaydetmiştir (Kirişçioğlu 1999 s. 128). Öyleyse bu ek de Saha Türkçesi şekil bilgisindeki Oğuzca unsurlardan biri olarak tanımlanabilir.

3. -AcAk eki 17. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesinde ortaya çıkmıştır (Ercilasun 2004 s. 463). Daha sonra bu ek Oğuz sahasından Özbek, Karakalpak, Başkurt, Tatar, Kumuk, Nogay ve Kırım Tatar Türkçelerine de geçmiştir (Erenoğlu 2010 443; Gültekin 2006 54). Saha Türkçesinde de bu ekin izine rastlamak mümkündür. Kirişçioğlu, yukarıda zikredilen eserinde, şekil ve zaman eki olarak da kullanılan -IAX sıfat-fiil ekinin -AcAk eki ile ilgili olduğu belirtmiştir (Kirişçioğlu 1999 s. 131). Buradan hareketle bu eki de Saha Türkçesi şekil bilgisindeki Oğuzca unsurlardan biri olarak kaydedilebilir. *ahıağım* "açacağım", *ahıaxpıt* "açacağız", *barıaxıt* "gideceksiniz".

Sonuç

1. Sözcük bakımından ele alındığında bugüne kadar çeşitli araştırmacılar tarafından Oğuzca olduğu tespit edilen kelimelerden sadece 16 tanesinin Saha Türkçesinde yaşadığı görülmüştür:

inek // inax	kizlee- // kistee-	û // û
yağ // sıa	el // elii	bul- // bul-
de- // die-	ürüñ // ürün	yoğurt // suorat

keçe // kiehe	eze // eciy	aşat- // ahat-
töön- // tönün-	borsuq // barsuk	am // abas
sok- // uk-		

2. Ses bilgisi özellikleri bakımından Oğuzca ile Saha Türkçesi arasında 4 benzerlik tespit edilmiştir:

- üç kelimedeki t>d değişimi
- asli uzunlukların korunması
- birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan kalın ve ince g erimesi
- ikinci ve daha sonraki hecelerin başında bulunan ince ve kalın g'lerin erimesi.

3. Şekil bilgisi özellikleri bakımından Oğuzca ile Saha Türkçesi arasında 3 benzerlik tespit edilmiştir:

- duyulan geçmiş zaman ve sıfat-fiil eki –mİş (S.T. –BIt)
- geçmiş zaman sıfat-fiil eki olan –DUK (S.T. –LAX)
- gelecek zaman eki –AcAk (S.T. –IAX).

Kaynakça

DANKOFF, Robert ve KELLY James (1985) *Compendium of The TurkicDialects, (Dîwân Luyât at-Türk) Part I-III*,. Office of the University Publisher.

ERCİLASUN, Ahmet B. (2004), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara

ERCİLASUN Ahmet B. ve AKKOYUNLU, Ziyat (2014) *Kâşgarlı Mahmud Dîvânı Lugâti 't-Türk*, TDK Yay. Ankara

ERENOĞLU, Neşe (2010) “Kumuk Türkçesinde Oğuzca Unsurlar”, *Turkish Studies*, Volume 5/1, Winter,

GÜLSEVİN, Gürer (1998) “Köktürk Bengü Taşlardaki Oğuzca Özellikler”, *Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi*, 7. Sayı, Ankara

GÜLSEVİN, Gürer (2010) “Oğuzca Olmayan Türk Lehçelerindeki Oğuzca Unsurlar ve Bunlara Teorik Bir Yaklaşım”, *Turkish Studies*, Volume 5/1, Winter

GÜLTEKİN, Mevlüt (2006) “Tarihî Ve Çağdaş Türk Lehçelerinde Gele-Cek Zaman Ekleri Üzerine Bir Deneme” *TÜBAR-XX-/-Güz*

KARAHAN, Akartürk (2013) *Divanu Luğuti't Türk'e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi*, TDK Yay. Ankara

KAYMAZ, Zeki (2004) “Çağatay Türkçesindeki Oğuzca Unsurlar Üzerine”, *C. Amanjolov Okuvları- Attı Halkaralık Gılimi-Praktikalik Konferentsiyanın Materialları*, Öskemen

KİRİŞÇİOĞLU, M. Fatih (1999) *Saha (Yakut) Türkçesi Grameri*, TDK Yay., Ankara

Komasyon, *Saxa Tılın Bıhaarılaax Ulaşan Tılcıta*, Yakutsk

KORKMAZ, Zeynep (1995) “Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, TDK Yay.: 629, C.1, Ankara

KORKMAZ, Zeynep (2010) “Oğuz Türkçesinin Tarihi Gelişme Süreçleri”, *Turkish Studies*, Volume 5/1, Winter,

PEKARSKİY, Edouard (1945) *Yakut Dili Sözlüğü*, Ebüzziya Matbaası, İstanbul

SLEPTSOVA, P. A. (1972) *Yakutsko-Russkiy Slovar*, Moskova

SCHÖNİG, Claus (2013) “Modern Türk Dillerinin Eş Zamanlı Tasnifi ve Tarihsel Yönleri” (Çev. İsa Sarı), *Dil Araştırmaları*, Sayı: 12, Bahar, , 221-257

TAVKUL, Ufuk (2003) “Türk Lehçelerinin Sınıflandırılmasında Bazı Kriterler”, *Kırım Dergisi*, 12 (45), 23-32

TEKİN Talat (1989) “Türk Dil ve Dialektlerinin Yeni Bir Tasnifi”, *Erdem* 5, sayı 13, Ocak, 141-168.

Kısaltmalar:

DLT : Dîvânu Lugati't Türk

S.T. : Saha Türkçesi

T. : Türkçesi

KM : Kaşgarlı Mahmud

YDS : Yakut Dili Sözlüğü

YRS : Yakutsko-Russkiy Slovar

STBUT: Saxa Tılın Bıhaarılaax Ulaşan Tılcıta

TLS : Türk Lehçeleri Sözlüğü (TDK çevrimiçi sözlüğü)